

Протојереј Слободан Бобан Јокић, *Црквени животи у Црној Гори у 18. и 19. вијеку*

Матица српска – Друштво чланова у Црној Гори –
Одјељење за историју,
Свевиђе и Светигора

Подгорица 2017.

У издању Матице српске – Друштва чланова у Црној Гори, Свевиђа и Светигоре објављена је књига *Црквени животи у Црној Гори у 18. и 19. вијеку* протојереја Слободана Бобана Јокића. Ова историографска и теолошка студија на преко 200 страна расвјетљава вишевијековни континуитет богослужбеног живота Православне Цркве у Црној Гори, али пружа и значајан увид у различите светотајинско-литургијске и историјско-богословске изазове пред којима се налазио, посебно се везујући за период 18. и 19. вијека.

У првом дијелу књиге аутор сагледава опште карактеристике светотајинског и литургијског живота Православне Цркве у Црној Гори, руководећи се релевантним историјским, политичким, социјалним и економским чиниоцима, али превасходно се наслања на богословско искуство. Аутор стручну и ширу читалачку јавност упознаје с мноштвом историјских докумената,

записа, митрополијских посланица, уредби, наредби, законика, народних обичаја, и других сличних извора који су до сада били готово непознати. Посебно је важно што књигу прате бројни факсимили из тако разноврсне архивске грађе, која ће, надамо се, постати предмет ауторовог интересовања и у неким наредним радовима.

Својом тематиком и методолошким приступом ова књига оправдава високе научне стандарде, али се истовремено намеће као веома занимљиво штиво и за ширу читалачку публику, посебно у дјеловима у којима аутор описује народне обичаје какви су, рецимо, братимљења и посиновљења, а који су на простору Црне Горе били веома распрострањени. Посебну пажњу аутор посвећује, притом, питању адаптирања или забрањивања неких предхришћанских обичаја у црквеној обредности, али нас, превасходно, упознаје и са основним ка-

раактеристикама светотајинског и литургијског живота, што се посебно односи на обимно поглавље под називом „Молитвославља и остали (специфични) обреди“. Када се томе дода и поглавље у коме аутор испитује богослужбене књиге које су настале или су пак коришћене у периоду 18. и 19. вијека у Црној Гори, добија се комплетна научна студија која нам подробно расвјетљава двовјековни период наше прошлости – наше духовне, дакле, суштинске прошлости. Како нам аутор показује, живот богослужбених књига није се пуно разликовао од живота наших боготражитеља и богослужитеља, јер су и наше, углавном, манастирске библиотеке рушене, спаљиване и пљачкане. Чини се да није мању штету нанио и каснији немар у располагању и тако осиромашеним књижним фондом. Међутим, с књигом протојереја Јокића данас добијамо и својеврсни, и тако драгоцјени, каталог богослужбених књига у Црној Гори.

Настојање протојереја Јокића да живот Цркве сагледа у контексту разноврсних историјских и културолошких околности (о чему нешто већ рекосмо), а да се ни у једном моменту не изгуби магистрални ток изучавања превасходно богослужбеног живота наше Православне Цркве, омогућава да његову

студију умногоме читамо као својеврсну енциклопедија црногорског друштва у 18. и 19. вијеку. Па ипак, да кажемо најзад можда и најважније, поред своје научне акрибичности и енциклопедичности књига *Црквени животи у Црној Гори у 18. и 19. вијеку* дарива нам и једну специфичну педагогију, духовну поуку о томе како је живот наше Православне Цркве био не само могућ, већ и несаломив и непрекидан чак и у врменима највиших страдања, а та је истинна обавезујућа и за наша данашња страдања.

Милорад Дурушовић